

Leeskring Bibliotheek Rumst – 11 januari 2016

Ararat

Frank Westerman

Amsterdam: Atlas, 2007. 283 p.

De auteur

Frank Westerman (1964) groeide op in een Nederlands-hervormd gezin in Assen en studeerde tropische cultuurtechniek aan de Landbouwniversiteit van Wageningen. Om een bestaan als freelance-journalist op te bouwen studeerde hij nog fotojournalistiek. Hij fotografeerde o.a. in Roemenië in 1989 tijdens de laatste week voor de val van Ceausescu en bracht verslag uit voor de Volkskrant en het Parool. Hij bouwde al snel een journalistieke carrière op met vooral aandacht voor de Balkan en Rusland. Zo woonde hij van 1992 tot 1994 in Belgrado, van 1994 tot 1997 in Amsterdam met reizen naar het front in Bosnië, waar hij als enige journalist wist door te dringen tot Srebrenica ten tijde van de val in 1995, en woonde hij van 1997 tot 2002 als correspondent voor NRC Handelsblad in Moskou. Westermans boeken *De Graanrepubliek* en *Ingenieurs van de ziel* verschenen als uitvloeisel van dit verblijf.

Vanaf 2002 werkt hij als fulltime schrijver vanuit Amsterdam met nog incidentele medewerking aan NRC Handelsblad. Sedert 1 januari 2015 is hij mede-eigenaar geworden van de journalistieke start-up 'Fosfor'. Frank Westerman is geen romanschrijver, hij is op de eerste plaats een journalist maar met een zeer groot inlevingsvermogen, een persoonlijke invalshoek in zijn benadering en een erg goede pen. Zijn werk is in vele talen vertaald en in menig land bekroond.

Bibliografie

- De moord op de boekverkoopster, 2014
- Stikvallei, 2013.
- Daden van licht kaliber, 2012 (boekenweekgeschenk)
- Larski slaat alarm. Frank & Vera Westerman, 2012 (jeugdboek)
- Dier, bovendien, 2010
- Ararat, 2007.
- El Negro en ik, 2004. (Gouden Uil literatuurprijs 2005)
- Ingenieurs van de ziel, 2002. (Jan Greshoffprijs in 2004)
- De Graanrepubliek, 1999. (Dr. Lou de Jongprijs in 2000)
- Srebrenica, het zwartste scenario. Frank Westerman en Bart Rijs, 1997.
- De brug over de Tara, 1994 (geactualiseerde, uitgebreide editie 2006/2007).

Het verhaal

De rode draad door *Ararat* is de planning en de feitelijke tocht van de auteur naar de top van de Ararat, de mythische berg op de grens tussen Armenië en Turkije. Het is een heel persoonlijk verhaal geworden omdat het tegelijk een zoektocht is naar het geloof van zijn jeugd. "Waar is de God van mijn kinderbijbel? Wie of wat heeft Zijn plaats ingenomen?". "Een boek over geloven en weten, religie en wetenschap." (p. 52), dat is zijn doel, een verhaal dat zich afspeelt op het breukvlak van godsdienst en wetenschap, mythologie en geologie. Opgegroeid in een streng protestantse omgeving begon de twijfel tijdens de jaren op de

middelbare school met de bètavakken. "Biologie, natuur- en scheikunde ontdeed de wereld van een hoop geheimzinnigheid. De kennis die ik opzoog, gaf me houvast en zelfvertrouwen, wat ertoe bijdroeg dat ik steeds minder overtuigd kon bidden." p. 103 En hogere wiskunde raakte voor hem aan het goddelijke. "Kennelijk kon je met wiskunde niet-bestaande werelden creëren die toch inhaakten op de werkelijkheid, en was dit niet hét bewijs dat er meer was dan de meetbare werkelijkheid?" p.106. Heen en weer springend tussen heden en verleden, correspondeert hij met zijn oude leraar wiskunde en spreekt zijn professor geologie, zoekt in zijn jeugdherinneringen naar eerdere confrontaties met geloof en de aardwetenschappen en maakt voorbereidende reisjes: gaat wadlopen, maakt een uitstap naar Istanboel. De Ararat, de berg waar de ark van Noach zou zijn vast gelopen toen de wateren van de zondvloed terug daalden, staat voor hem symbool voor zijn jeugdig geloof en toen hij in 1999 een trip maakte naar de Armeense zijde van de berg, beloofde hij zichzelf ooit naar de top te klimmen.

In het laatste hoofdstuk van het boek, als zijn mening gevormd is, maakt hij tenslotte de tocht in het gezelschap van een Oostenrijker en een groep Tsjechen. Mist en sneeuw zullen er uiteindelijk over beslissen dat ze, op 60 meter na, de top niet zullen halen.

Autobiografische elementen

Het verhaal is volledig autobiografisch, Westerman doet verslag van een persoonlijke zoektocht.

Waardering

In februari 2007 rondde Frank zijn boek Ararat af. Vijf maanden voor verschijning kocht de Londense uitgeverij Harvill Secker de Engelse vertaalrechten. Inmiddels is het werk in tien talen vertaald. 'Ararat' heeft shortlists gehaald van de AKO-literatuurprijs 2007, de Eureka-prijs voor het beste wetenschapsboek, de Bob den Uyl-prijs voor reisliteratuur, en is in het buitenland genomineerd voor de internationale Boardman Taskerprize voor bergliteratuur, de Poolse Kapuscinski-prijs voor literaire reportage en de Italiaanse Gaeta-prijs voor reisliteratuur.

Waardering van de leeskring

Het boek werd over het algemeen zeer gewaardeerd, het enorm wijde palet van onderwerpen dat de schrijver aanraakt (geologie, geschiedenis, godsdiensten, politiek, zijn persoonlijke geschiedenis, bergbeklimming) in combinatie met zijn prachtig woord- en taalgebruik maakten het tot een boeiende leeservaring. Uit de bespreking bleek ook wel hoe zijn verhaal velen persoonlijk had geraakt.

Opbouw

In de proloog van het boek verhaalt de auteur hoe hij, als 11-jarige op vakantie in Oostenrijk, bijna verdrong toen hij meegesleurd werd door een massa water nadat de sluizen van een stuwmeer waren open gezet. Als door een wonder kon hij de oever bereiken. Het laatste hoofdstuk doet verslag van de beklimming van de Ararat en daartussen liggen twaalf zeer diverse hoofdstukken die voor hem stadia zijn op weg naar die beklimming, stadia ook in zijn zoektocht naar de persoonlijke betekenis van het geloof van zijn jeugd.

Tijd

Chronologisch verloop met terugblikken naar vroeger (jeugd, reisje naar Jeranova...)

Plaats en ruimte

Jeugdherinneringen brengen hem terug naar Drente, bezoek Teylersmuseum in Haarlem, professor in Delft, de Waddenzee, citytrip Istanboel, herinnering aan bezoek Jerevan enz.

Perspectief en verteller

Frank Westerman, de auteur.

Thema

De zoekende mens

Motieven

Watervloeden:

- De plotselinge vloed in een beek in Oostenrijk die hem als 11-jarige mee spoelde en waaruit hij zich op miraculeuze wijze wist te redden.
- Als training voor de Araratbeklimming gaat hij wadlopen en terwijl de vloed steeds hoger komt wacht de groep op een boot.
- Het zoeken naar de geschiedenis van het zondvloed-/Noahverhaal confronteert hem met het feit dat het gegeven ouder is dan de bijbel. Het Gilgamesjepis vertelde over een overstroming van rond 2900 voor Christus. Het is een verhaal dat voorkomt in de Islam, het Jodendom, het Christendom én in de Metamorphosen van Ovidius.

Wetenschap en weten

Religie en geloven

De ark van Noah en de arkzoekers

Stijl

Het is een afwisseling van journalistiek verslag met de bijbehorende concrete taal en een zoektocht die de taal tastend maakt en er diepere betekenissen in zoekt.

Titel

De berg Ararat is de rode draad die het verhaal vooruit stuwt. De naam met de herhaling van de zelfde klinker en de 1-2-3-stapeling van lettergrepen fascineren de schrijver. De herdrukken maken hier gebruik van in de afbeelding op de kapt van het boek.

De fascinatie voor de berg is ingegeven door de centrale rol die het bijbelse verhaal van Noah en de ark speelde in het geloof van zijn jeugd. Zoals de dualiteit in de geest van de auteur speelde en de wetenschap het godsgeloof heeft verdreven, zo blijft de Ararat zowel fascinerend voor wetenschappers die bewijzen zoeken voor de vulkanische status van de berg als ook voor de spirituele arkzoekers die bewijzen zoeken voor de historische aanwezigheid van de ark op deze berg.

Opdracht

Het boek is opgedragen aan zijn dochter, Vera Westerman, geboren in 2002. De geboorte van een nakomeling deed hem terug duiken in de eigen geschiedenis, reisjes naar de ouders in Drenthe doen hem nadenken over de persoonlijke betekenis van het geloof van zijn jeugd.

Genre

De auteur zelf pleit voor het woord 'frictie', volgens hem een mengeling van fictie en non-fictie. In dit geval is het autobiografische 'frictie'.

Reisverslag van een zoekende mens in een tijd van onzekerheden.

Meer info

<http://www.frankwesterman.nl/start/> : zijn persoonlijke website

<https://www.youtube.com/watch?v=3LKZYbj93bEb> : Joanna Lumley op zoek naar de ark

Discussievragen

- Waarom heeft Westerman dit boek geschreven? Wat is het doel van zijn reis?
- Wat is Westerman? Een atheïst, een agnost of iemand die het geloof van zijn jeugd eeuwig mee zal dragen? Is het voor een overtuigd atheïst nodig om zo'n zoektocht te houden, te weten waar het geloof van zijn jeugd naar toe is?
- Westermans moeder denkt dat zijn doopsel hem uiteindelijk nog zal redden, is het niet in dit leven, dan wel in het volgende. (241-242) Denkt hij in zijn diepste binnenste er zelf ook niet zo over?
- Heeft het lezen van dit boek je aangezet tot het nadenken over je eigen geloofsgeschiedenis? Bood de auteur daarvoor voldoende ruimte?
- Is het boek voor jou niet te veel een ik-verhaal van een eeuwige zoeker? Hij neemt niet echt stelling, verdedigt geen uitgesproken meningen, blijft vaag. Op p. 250 besluit hij: de ark "die was onvindbaar, had vermoedelijk nooit bestaan en stond wat mij betreft voor iets onstoffelijks, een metafoor. (...) De arkzoeker ontleende zijn eigenaardigheid niet aan de ark, maar aan het feit dat hij zocht. En dat deed ik ook."
- Vond je alle fragmenten en herinneringen ter zake doen? Het bezoek aan het Teylersmuseum met zijn dochter, het wadlopen, bezoek aan Kars?
- Het doel van zijn reis is te weten komen of hij zich kan en wil losmaken van de religieuze erfenis van zijn jeugd? Lukt hem dat?
- Hij bekent zich tot geloof in het woord (met kleine letter) "Ik kon me vinden in Johannes 1:3, als je tenminste de hoofdletter wegdacht: 'Alle dingen zijn door het Woord geworden en zonder dit is geen ding geworden, dat geworden is.'" p.209
- Dit boek presenteert zich als non-fictie, maar probeert Westerman, met zijn literaire thema's en persoonlijke herinneringen en vooral de vanuit zijn verbeelding zorgvuldig gekozen verbindingen daartussen, niet fictie te schrijven? Wat draagt die literaire invalshoek volgens jou bij tot het boek?
- Heeft hij volgens jou een antwoord gevonden?
p. 263: "Ik was geen ongelovige die in zijn veertigste levensjaar een heilige berg beklom om na te gaan of er niet toch iets waars of waardevols in het geloof van zijn jeugd stak. (...) het bedwingen van de Ararat was een proef die ik was aangegaan om erachter te komen of ik me van die erfenis kon losmaken. En of ik dat wel wilde. Ik was geneigd te geloven in kennis en wetenschap – die zaken bestonden echt. Achter het voorhangsel van het tabernakel zat niets en bij de sneeuwgrens van de Ararat stonden geen engelen met lichtende zwaarden. Met mijn gang naar de top zou ik me ervan vergewissen dat ik, als het erop aankwam, op de ratio vertrouwde..."
p. 272: "Religie, zo realiseerde ik me, reikte sjablonen aan voor wat er zich in dat domein van het onverklaarbare zou kunnen bevinden, maar die invulling was arbitrair. Ik vertrouwde liever op mijn eigen verbeelding."